

FACTSHEET

MOVISIE
LESBISCH EN HOMOBELID
www.movisie.nl

Homoseksualiteit
in multicultureel
Nederland

Homobeleid in een kleurrijke samenleving

De laatste jaren duikt het onderwerp homoseksualiteit in de multiculturele Nederlandse samenleving steeds meer op in de pers, in discussies op televisie en in boeken. Vaak staat hierbij de relatie tussen homoseksualiteit en moslimcultuur en islam centraal. In deze factsheet vindt u algemene informatie over het onderwerp homoseksualiteit in de multiculturele samenleving. We beschrijven de lijnen in het recente overheidsbeleid en geven informatie over diverse projecten. We gaan eerst in de op de problematiek, vervolgens op de initiatieven om deze aan te pakken, en we geven suggesties voor lokaal beleid.

Factsheet homoseksualiteit in multicultureel Nederland

Tolerantie, acceptatie en respect

In discussies over homoseksualiteit in de multiculturele samenleving staat vaak de relatie tussen homoseksualiteit en moslimcultuur of islam centraal. Zo schreef Pé Mullenders in 2005 een artikel in het islamitische vrouwenblad Al Nisa over de 'moeizame verhouding' tussen islam en homoseksualiteit. En het boek 'Haat en Liefde, Homoseksualiteit in Multicultureel Nederland' uit 2006 heeft het over 'een lastige combinatie' en 'een lakmoesproef voor een vrije, multiculturele samenleving.'

De problematiek rond homoseksualiteit in onze multiculturele samenleving valt grofweg uiteen in drie thema's:

- 1 Onbespreekbaarheid van homoseksualiteit in sommige culturele groepen;
- 2 Geringe tolerantie tegenover homoseksualiteit in sommige bevolkingsgroepen met een van oorsprong niet-Nederlandse achtergrond, en multiculturele spanningen rond (homo)seksualiteit;
- 3 Knelpunten voor jongeren met homoseksuele, biseksuele, lesbische of transgender gevoelens.

Onbespreekbaarheid van homoseksualiteit

Volgens Forum, Instituut voor Multiculturele Ontwikkeling, is in veel allochtone gemeenschappen het thema homoseksualiteit onbespreekbaar. Dat maakt het voor allochtone jonge-

ren bijna onmogelijk de waarden en normen van de eigen gemeenschap te vergelijken en deze te verenigen met de Nederlandse principes van tolerantie, acceptatie en respect. In een omgeving waar niet - of alleen afkeurend - over het thema wordt gesproken, worden jongeren in hun afwijzing van homoseksualiteit bevestigd. Door in navolging van de eigen kring homoseksualiteit te verwerpen, nemen allochtone jongeren afstand van de Nederlandse samenleving. Zo dreigt het thema homoseksualiteit te politiseren: jongeren uit etnische groepen profileren zich op antihomoseksuele standpunten en gedrag, zonder dat zij door de eigen kring (en bijvoorbeeld hun ouders) worden teruggefloten met een beroep op principes van tolerantie, acceptatie en respect.

Geringe tolerantie tegenover homoseksualiteit

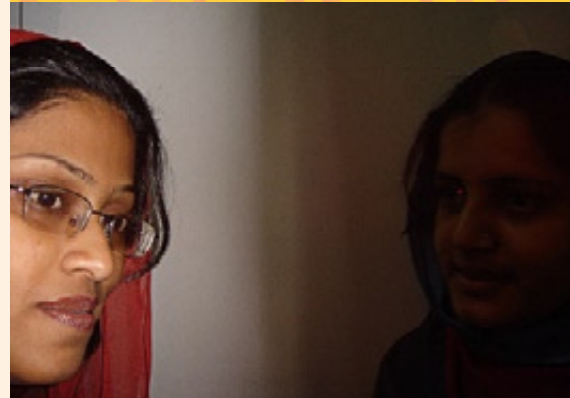
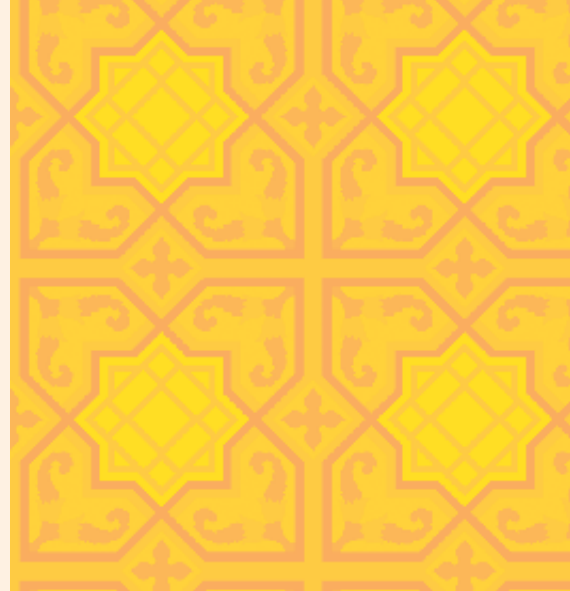
De rechtspositie van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen is de laatste jaren verbeterd. Desondanks is er een tendens te bespeuren waarin een (gevoel van) afnemende tolerantie waarneembaar is. Cijfermateriaal over het taboe op homoseksualiteit onder diverse culturele groepen is slechts zeer summier beschikbaar. Het taboe zelf maakt het moeilijk statistisch materiaal te verzamelen over de perceptie hiervan.

Tolerantie is nog geen acceptatie

In het in 1997 uitgevoerde onderzoek 'Hoe roze is Amsterdam?' van Korf en Jorna bleek dat de houding van allochtone groepen burgers tegenover van homoseksualiteit soms zeer negatief kan zijn. Uit het meer recente onderzoek 'Gewoon Doen' van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) van september 2006, blijkt daarentegen dat vrijwel de gehele Nederlandse bevolking tot op zekere hoogte van mening is dat homoseksuelen hun leven moeten kunnen leiden zoals zij dat willen. Een meerderheid van de allochtonen deelt overigens die mening. Een opvallende uitzondering is de kleine groep zeer godsdienstige Nederlanders; zij wijzen in grote meerderheid homoseksualiteit af. Maar ditzelfde onderzoek laat zien dat tolerantie zeker niet hetzelfde is

als acceptatie. Zo is 22 procent van de bevolking erop tegen dat het burgerlijk huwelijk is opengesteld voor homoseksuelen. Onder Turken en Marokkanen ligt dit percentage respectievelijk op 55 en 48 procent en onder Antilianen op Surinamers op 36 en 22 procent. Voor autochtonen ligt dit percentage op 9 procent. Ook ten aanzien van adoptie door homoseksuelen heeft eenderde van alle ondervraagden bezwaar tegen gelijke rechten. En men vindt dat homoseksuelen weliswaar voor hun seksuele voorkeur uit mogen komen, maar zich in de openbare ruimte 'zo gewoon mogelijk' dienen te gedragen.

Uit een grootschalig landelijk onderzoek naar jongeren en seksualiteit in 2005 (De Graaf et al., 2005) blijkt dat jongeren zich in algemene zin nogal negatief uiten als het gaat om homoseksualiteit. De Rotterdamse Jeugd Monitor (oktober 2005) onder scholier-

Homoseksualiteit in allochtone gemeenschappen: zes dimensies

Volgens Forum kent het taboe rond homoseksualiteit zes dimensies die in elkaars verlengde liggen. Deze dimensies vormen een gesloten cirkel.

1 Onbegrepenprincipes

Veel allochtone gemeenschappen begrijpen de Nederlandse principes van tolerantie, acceptatie en respect jegens homoseksuelen niet of slecht.

2 Onbespreekbaartheme

Homoseksualiteit is in deze allochtone gemeenschappen vaak niet bespreekbaar, of alleen in termen van afkeuring en verwerping.

3 Jongeren zijn afhoudend jegens homoseksualiteit

Allochtone jongeren zijn - zoals de meeste jongeren in eerste instantie - afhoudend jegens homoseksualiteit. Die houding wordt binnen de eigen kring versterkt door een overheersend negatieve perceptie van homoseksualiteit.

4 Negatievepercepties worden niet genuanceerd

Doordat homoseksualiteit onbespreekbaar is, kunnen allochtone jongeren zeer moeilijk het negatieve oordeel van de eigen gemeenschap nuanceren. Voor ervaringen 'van buiten' of voor principes als tolerantie en respect jegens homoseksuelen is geen plaats.

5 Homofobgedrag wordt identiteit

Allochtone jongeren profileren zich met antihomoseksuele uitingen en gedrag, als manifestaties van de waarden en normen van de eigen cultuur.

6 Bestaandbeleid heeft weinig effect

Regulier beleid gericht op emancipatie, het bestrijden van vooroordelen en wederzijdse verdraagzaamheid, sluit onvoldoende aan op de belewingswereld van veel allochtone gemeenschappen. Dit komt onder andere doordat allochtonen in dit beleid te weinig erkenning voor de eigen overtuiging en positie zien.

(Bron: Masterplan Homoseksualiteit, Forum, september 2005)

Foto's: Karel Polt

ren de Maasstad laat zien dat de tolerantie tegenover homoseksualiteit bij Nederlandse jongeren ten opzichte van 2002 toeneemt, en bij Turkse en Marokkaanse jongeren afneemt. Opvallend is dat meisjes uit alle groepen toleranter zijn dan jongens.

Weinig zicht op homohaat

In de media is veel aandacht voor incidenten die duiden op homohaat: vijandigheid op scholen, scheldpartijen of fysiek geweld, uitspraken van religieuze leiders en bedreiging door hangjongeren op straat. Het gaat daarbij vaak om allochtone jongeren in 'zwarte' wijken. Er is amper onderzoek gedaan naar de feitelijke toename van geweld ten aanzien van homoseksuelen. Maar de genoemde incidenten dragen hoe dan ook bij aan het toenevende gevoel van onveiligheid.

Er is beperkt cijfermateriaal voorhanden over het verband tussen de komst van migranten naar ons land en de invloed daarvan op het tolerantieniveau ten opzichte van homoseksualiteit. Toch wordt er vaak verwezen naar de cultuur en religie van groepen uit etnische minderheden, die in veel gevallen homoseksualiteit afwijst. Men wijst met name naar de sterk afwerende reactie uit islamitische kring. Het is niet geheel duidelijk of we hier werkelijk te maken hebben met een algehele trend naar geringere tolerantie, of dat er sprake is van een vertekende beeldvorming.

Een van de conclusies van de SCP-onderzoekers luidt dat er op dit terrein een grootschalig, specifiek onderzoek gedaan zou moeten worden onder etnische minderheden.

Knelpunten voor allochtone jongeren

Het ontdekken van homoseksuele, lesbische of transgender gevoelens roept bij vrijwel iedereen vragen en verwarring op. Wat betekent het voor je identiteit en voor je verwachtingen van het leven? Dat speelt sterker voor mensen uit etnische minderheidsgroepen vanwege de rol van cultuur en religie, die homoseksualiteit in de taboesfeer zet. Bijvoorbeeld bij culturen die gebaseerd zijn op de Islam of het Hindoeïsme.

Gemeenschappen van etnische minderheden zijn vaak groepsgericht, en eer en schande zijn er centrale thema's. Het is in veel gevallen een schande voor de familie wanneer een zoon of dochter homoseksuele of lesbische gevoelens heeft, en al helemaal als hij of zij daar uiting aan geeft. Deze jongeren kunnen binnen hun gemeenschap niet veel kanten op.

Driedelige problematiek

De problemen die dit met zich meebrengt zijn driedelig. Allereerst hebben de betreffende jongeren te maken met een innerlijk conflict tussen hun homoseksuele gevoelens en de loyaliteit naar familie en religie. Als allochtone holebi's geen vorm kunnen geven aan hun gevoel, kan dat leiden tot een reeks van psychische en somatische problemen (isolement, parasuicide, dropout, onveilig gedrag, ongewenste zwangerschappen en dergelijke). Maar als zij wél vormgeven aan hun gevoel, kunnen problemen ontstaan met hun omgeving die deze keuze niet accepteert, hetgeen vervolgens weer psychische problemen kan veroorzaken.

Ten tweede stuiten allochtone holebi's op een hogere drempel naar hun eigen sociale omgeving. Dat levert soms psychische problemen op, maar kan ook leiden tot een opeenstapeling van praktische problemen rond bijvoorbeeld huisvesting, problemen met familie en moeizaam contact met lotgenoten.

'Ook Ajaxieden zijn niet altijd even vriendelijk tegen homo's'

"Ik ben geen homo, maar zie het probleem wel. Ik respecteer de wetten in dit land omdat ze prima zijn en omdat ik tegen discriminatie ben. Een paar idioten, en soms zijn dat Marokkanen, slaan homo's in elkaar. Natuurlijk kan dat niet. Maar ook Ajaxieden zijn niet altijd even vriendelijk tegen homo's. In al deze gevallen moeten we de bestaande wetgeving handhaven en zo nodig onze wetten verdedigen.

De drie monotheïstische wereldgodsdiensten hebben grote overeenkomsten wat betreft het thema homoseksualiteit. Ze hebben alledrie homo's veroordeeld. De religieuze leiding wil seks van haar gelovigen kunnen beheersen. En seks moet functioneel zijn; het is bedoeld om kinderen te krijgen. Alle drie de wereldreligies voeren deze twee hoofdredenen op om homoseksualiteit te verbieden. Het is één pot nat."

Fouad Laroui, universitair hoofddocent aan de UVA

(Bron: 'Haat en Liefde', Doppert, M, en M. Hermans. 2006, Kampen; Ten Have, p. 80 en 81) • Foto: Karel Polt, www.karelpolt.com

Op de derde plaats krijgt deze groep te maken met de moeilijke toegankelijkheid van 'witte' hulpverleningsinstanties als maatschappelijk werk en opvang, bureaus jeugdzorg en lokale welzijnsvoorzieningen. Daar is op dit moment nog een gebrek aan expertise rond de problematiek van deze groep. De gewenste deskundigheid is een combinatie van homovriendelijke en transculturele hulpverlening: ondersteunend, maar met aandacht voor de collectief ingestelde culturele achtergrond van allochtone holebi's. Er zijn weinig veilige 'gewone' ontmoetingsmogelijkheden waar meer herkenning en erkenning kan ontstaan, of waar mantelzorg en zogeheten nuldelijnsopvang zou kunnen plaatsvinden. In enkele steden is er sprake van allochtone zelforganisaties die ondersteuning krijgen vanuit de bestaande, lokale holebi-infrastructuur.

Initiatieven om de problemen aan te pakken

Op aandringen van de Tweede Kamer is de overheid vanaf 2004 met diverse maatregelen gekomen om de problematiek rond homoseksualiteit in de multiculturele samenleving intensiever aan te pakken. We geven een samenvatting van de belangrijkste initiatieven. Deze worden opgezet langs drie lijnen:

- 1 Het verbeteren van de tolerantie en bespreekbaar maken van homoseksualiteit;
- 2 Maatschappelijke dialoog en lokale miniprojecten;
- 3 Opvang van mensen met homoseksuele, biseksuele, lesbische of transgender gevoelens

Tolerantie en bespreekbaarheid van homoseksualiteit

Maatschappelijke organisaties

Met geld van het ministerie van Justitie werkt Forum aan methodiekontwikkeling rond de weerbaarheid van allochtone homoseksuelen. Uitgangspunt is dat de emancipatie van homoseksuele allochtonen zich anders voltrekt dan van autochtonen. Centraal staat het ontwikkelen van een zoge-

Gemeenschappen van etnische minderheden zijn vaak groepsgericht

Foto: Jan Carel warffemius

'Ik mis mijn familie zo'

"Mijn ouders spreek ik niet meer. En dat doet pijn. Hoe goed ik mijn leven nu ook aan het invullen ben, het gemis van mijn familie kan ik bijna niet verdragen. Al geruime tijd loop ik bij een psycholoog om te praten over mijn gevoelens en frustraties. Het lijkt echter niet te helpen. Mijn familie heb ik niet terug gekregen. Voor hen ben ik een slechte jongen, ik ben namelijk homoseksueel."

Abd, student

(Bron: 'Mijn geloof en mijn geluk', El Kaka, I. en H. Kurşun. Schorerboeken, Amsterdam 2002)

Stilzwijgend geaccepteerd

"Mijn ouders zijn vrome moslims. Ze bidden vijf keer per dag, missen geen dag van de Ramadan en hun gehele leven is doordrenkt van Allah. De kinderen hebben ze ook hun islamitische opvoeding gegeven, mijn moeder heeft ons op jonge leeftijd de Koran en de overleveringen van de Profeet Mohammed onderwezen. Toch hebben mijn ouders geen moeite met mijn seksuele geaardheid. Ik heb geen idee waarom ze altijd zo open hebben gestaan voor mijn homoseksualiteit, daar hebben we eigenlijk nooit over gesproken, maar ik ben me er van bewust dat het uniek is. Voor moslims zijn islam en homoseksualiteit iets als water en vuur, maar mijn ouders hebben mijn liefde voor vrouwen stilzwijgend geaccepteerd. Dat noem ik pas Islam."

Nazha Arsim, magazijnmedewerker

(Bron: 'Mijn geloof en mijn geluk', El Kaka, I. en H. Kurşun. Schorerboeken, Amsterdam 2002)

heten 'virtual community' die in het najaar van 2007 beschikbaar komt, met internet als ontmoetingplek voor allochtone homoseksuelen. In de virtual community komt ook een database met informatie voor vrijwilligers en professionals, een toolkit voor zelforganisaties van homoseksuele allochtonen die zelf acties willen ondernemen, en een methodiek voor vertrouwenspersonen om de weerbaarheid binnen de eigen gemeenschap te kunnen vergroten.

COC Nederland en het Artikel 1 werken aan het bespreekbaar maken van homoseksualiteit in etnische kring. Ook dit gebeurt met geld van Justitie. Mid-delen zijn voorlichting en het stimuleren van dialoog, om zo kennis en attitude positief te beïnvloeden. Centraal staat een campagne via tijdschriften, boeken en andere media, waarbij partners uit etnische en religieuze kringen betrokken worden.

Onderwijs

Traditionele COC-voorlichtingen met een coming-out-verhaal sluiten niet altijd goed aan op de belevingswereld van leerlingen uit culturen waar homoseksualiteit taboe is. Deze kritiek wordt deels opgevangen door deskundigheidsbevordering van voorlichters. COC Leiden heeft bovendien een alternatieve vorm van voorlichting ontwikkeld, waarin niet het verhaal van de eigen coming-out centraal staat, maar wederzijds respect.

Docenten en jongerenwerkers kunnen op het terrein van 'wederzijds respect' training krijgen van Stichting Yoesuf, Rotterdam Verkeert of Empowerment Lifestyle Services.

Voor docenten en voorlichters zijn er video's en pakketten beschikbaar die homoseksualiteit bespreekbaar maken zonder de homoseksuele identiteit centraal te stellen. 'Burger Inn' gaat over een multicultureel conflict tussen een homo en een Marokkaan in een hamburgerrestaurant. Deze korte video is vooral geschikt voor vmbo. In 'Vrienden Zonder Grenzen' wordt een autochtoon Nederlands meisje verliefd op een moslima. Deze driedelige serie is geschikt als een docent meer tijd heeft. Naast deze video's is er nog een map met suggesties voor educatie en leerlingenbegeleiding: 'Dubbel

Divers'. Dit pakket bestaat uit negen thema's die men in multiculturele groepen kan bespreken.

Voorbeelden hoe scholen kunnen omgaan met homoseksualiteit in multiculturele klassen zijn te vinden op www.empower-ls.com en www.gayandschool.nl.

De Dialoog

Verplaats je als streng-religieuze christen in de belevingswereld van een homo die zich afgewezen voelt door dit geloof. Verplaats je als lesbo in de belevingswereld van een strenge moslima voor wie de heilige boeken een grote waarde hebben. Is er een verschil tussen discriminatie van Marokkanen enerzijds en homo's en lesbo's anderzijds? Kun je begrijpen dat een streng-christelijke godsdienstleraar zegt dat je homoseksuele gevoelens moet onderdrukken? Kun je begrijpen dat een homo op de gay parade halfnaakt op een boot wil staan? Wat moet er gebeuren om elkaar te respecteren en accepteren in Nederland?

De dialoog is een instrument om met elkaar in contact te komen op een manier waar 'winnen' of 'verliezen' (zoals bij debatten) geen rol speelt. Het gaat erom je te verplaatsen in de ander, in zijn of haar geloofs- en/of belevingswereld en persoonlijke geschiedenis. Het idee is dat wie een ander begrijpt minder vijandig tegenover die ander zal staan en toleranter zal zijn. De Dialoog stelt het begrijpen boven het gelijk, en het persoonlijke verhaal boven het argument. Tegelijkertijd vereist de Dialoog wel een redelijke en zelfkritische houding.

"De Dialoog is een heel intensieve manier van werken. Het werven van mensen die mee willen doen aan een Dialoog kost veel tijd. Je moet vooral het vertrouwen winnen van de deelnemers, want het is geen onderwerp waar mensen makkelijk over praten. Het is een methode waarin je met kleine stapjes resultaten bereikt; zeer waardevolle resultaten."

Coördinator Brede Maatschappelijk Dialoog over Homoseksualiteit, Religie, Levensbeschouwing, Ethiek en Cultuur

Maatschappelijke dialoog en lokale miniprojecten

In Nederland is veel discussie over grondrechten die met elkaar lijken te botsen: gelijke behandeling, vrijheid van godsdienst en vrijheid van meningsuiting. Na de uitspraken van imam El Moumni, die uitlegde dat de Koran homoseksualiteit veroordeelt, eisten homo-organisaties dat de regering tegen zulke negatieve uitspraken stelling neemt. Deze eis leidde tot het project 'Brede Maatschappelijke Dialoog over Homoseksualiteit en Religie, Levensbeschouwing, Cultuur en Ethiek', kortweg De Dialoog. Het project is een samenwerking tussen COC Nederland, Stichting Yoesuf en het Humanistisch Verbond.

Al snel bleek dat verschillende bevolkingsgroepen uiteenlopende stijlen van discussiëren hebben. Veel etnische groepen hebben een meer indirecte en conflictvermijdende manier van communiceren dan autochtone Nederlanders. De in Nederland populaire vorm van een publiek debat blijkt vaak niet de beste manier om meer onderling begrip en 'sociale cohesie' te bewerkstelligen. Integendeel, een debat werkt soms juist polariserend. De Dialoog-partners ontwikkelden daarom diverse alternatieve vormen van 'dialoog'. Het gaat dan om ontmoetingen en gesprekstechnieken waarin alle partners gelijkwaardig zijn, en waarin het niet gaat om debat of 'gelijk krijgen'. Doel is naar elkaar luisteren, begrip voor verschillende meningen leren opbrengen en elkaar ruimte geven.

Een grotere bespreekbaarheid en tolerantie zijn mogelijk een neveneffect van een dergelijk dialooggesprek, maar kunnen geen doel vooraf zijn. Dat zou immers de gelijkwaardigheid van de gesprekspartners aantasten. Dit geeft dialooginterventies een zekere vrijblijvendheid. Als reactie daarop zijn in de afgelopen jaren ook andere methodieken uitgetoetst, waarin men wél wil werken met een vooraf gesteld doel, bijvoorbeeld om de sociale afstand tussen mensen in een wijk of school te verminderen, of om de onderlinge sociale steun te vergroten. Om deze praktische doelen te bereiken, is het vaak niet nodig om

homoseksualiteit expliciet bespreekbaar te maken; ook impliciete acceptatie kan waardevol zijn.

In diverse, vaak informele 'miniprojecten' probeert men nu om in wijken en organisaties homoseksualiteit op een vanzelfsprekende manier in te bouwen in de dagelijkse en reguliere werkzaamheden. MOVISIE is één van de organisaties die experimenteert met deze formule in multiculturele wijken.

Opvang van mensen met holebi- en transgender gevoelens

Het ministerie van VWS heeft in 2005 aan vier steden geld beschikbaar gesteld om via pilotprojecten gedurende drie jaar te werken aan opvang van allochtone jongeren met homoseksuele, biseksuele, lesbische of

transgender gevoelens. Deze projecten vonden plaats in Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Tilburg en werden gezamenlijk het Vierstedenproject genoemd. Naast opvang zelf was het doel te komen tot landelijke afstemming op dit terrein, en de landelijke verspreiding van ervaringen.

Het Vierstedenproject werd in Amsterdam uitgevoerd door Schorer ('Veilige Haven') in samenwerking met COC Amsterdam, in Den Haag door COC Haaglanden in samenwerking met Teletrust (Tri-Angel) en Stichting Rainbow, in Rotterdam door Rotterdam Verkeert (i2rotterdam), en in Tilburg door Palet en CBV (Centrum Buitenlandse Vrouwen). MOVISIE ondersteunde de medewerkers in de steden, en verzamelde en verspreide informatie over de projecten en de gebruikte methodes.

Meer lezen

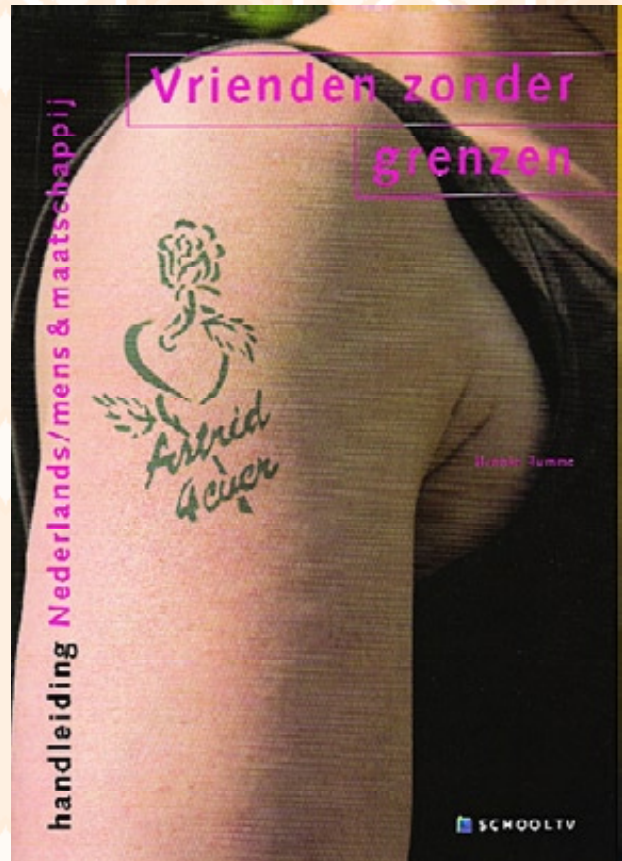
Het rapport **Dubbel en dwars: naar hulpverlening-op-maat voor allochtone jongeren (m/v) met homoseksuele gevoelens** (2008) doet verslag van de ontwikkeling van een hulpverleningsaanbod in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Tilburg. Welke problemen heeft de doelgroep? Hoe kunnen we deze doelgroep bereiken? Hoe ziet hulpverlening-op-maat er uit? Op basis van de vier pilotprojecten worden concrete aanbevelingen gedaan.

Hoe kunt u homoseksualiteit bespreekbaar maken op scholen, bij migrantenorganisaties en in het jongeren- en welzijnswerk? In 2010 verschijnt bij MOVISIE de digitale **Toolkit bespreekbaarheid van homoseksualiteit in etnische en religieuze kringen**, met achtergrondinformatie, handige tips en een overzicht van bestaande methodieken, lespakketten publicaties, websites, films et cetera. Kijk op www.movisie.nl/bespreekbaarheidhomoseksualiteit.

De **Toolkit ketensamenwerking** (2010) geeft achtergrondinformatie over de problematiek van niet-westerse migranten met homoseksuele gevoelens, over homospecifieke en interculturele hulpverlening, ketenaanpak en ketenzorg, en over de inbedding in het beleid. Het tweede deel bestaat uit een praktische beschrijving van de bouwstenen voor een adequaat ondersteunings- en hulpverleningsaanbod. U krijgt een overzicht van de activiteiten die u lokaal kunt inzetten.

Alle publicaties zijn te verkrijgen via www.movisie.nl/homo-emancipatie.

Suggesties voor lokaal beleid

De rol van de gemeente

Gemeenten kunnen problemen rond homoseksualiteit in een multiculturele samenleving signaleren. Zij kunnen daarbij als regisseur optreden en de verantwoordelijkheden in het veld aanwijzen. Met name in de grote steden gaat het, gezien het aandeel van 40 procent allochtonen, om aanzienlijke aantallen allochtonen met homoseksuele gevoelens.

Als uitvoerder van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) zijn gemeenten verantwoordelijk voor het voorkomen van sociale achterstanden via instellingen in het (gesubsidieerde) lokale welzijnsterrein. Ook kunnen ze - binnen hun enigszins beperkte rol in het ggz-beleid - hun regierol verder verdiepen.

In 'Gewoon Doen' adviseert het SCP meer onderzoek te doen naar de attitude tegenover homoseksualiteit. Dat kan door in gemeentelijk monitoronderzoek stellingen op te nemen op vier dimensies: algemene acceptatie, gelijke rechten, reacties op homoseksualiteit in de naaste omgeving en reacties op de zichtbaarheid van

homoseksualiteit in het openbaar. Deze dimensies lenen zich uitstekend om te bekijken of er verschillen tussen bevolkingsgroepen bestaan.

In haar regierol kan de gemeente - in het verlengde van de drie probleemgebieden die in deze factsheet zijn uitgewerkt - het accent leggen op drie beleidsprioriteiten:

1. Het verbeteren van de tolerantie en het bespreekbaar maken van homoseksualiteit;
2. Bevorderen van maatschappelijke dialoog en lokale miniprojecten;
3. Het helpen realiseren van opvang van mensen met homoseksuele, biseksuele, lesbische of transgender gevoelens.

1. Tolerantie en bespreekbaarheid van homoseksualiteit

Met de resultaten uit gemeentelijke monitoronderzoeken kan de gemeentelijke visie ontwikkelen en beleidsdoelen vaststellen, met name rond diversiteit en tolerantie/non-discriminatie. Cijfers maken intolerantie zichtbaar, en op basis daarvan kan de gemeente een discussie starten. Verschillende gemeentelijke diensten kunnen be-

spreekbaarheid van homoseksualiteit tot onderwerp van beleid nemen: onderwijs, volksgezondheid, veiligheid, interculturalisatie en emancipatie. Projecten op wijkniveau - in het kader van leefbaarheid - vormen een prima middel.

Om dit goed aan te pakken, moet de gemeente in kaart brengen welke lokale organisaties betrokken zijn of kunnen worden bij deze thematiek. Het gaat bijvoorbeeld om organisaties van etnische minderheden, homo-organisaties, (wijk)welzijnsinstellingen, anti-discriminatie-instellingen et cetera.

2. Maatschappelijke dialoog en lokale miniprojecten

In diverse steden zijn voorbeelden te vinden van activiteiten om intolerantie en bespreekbaarheid van homoseksualiteit op de agenda te zetten.

Lokale Dialoogprojecten

Naast de landelijke Dialoog die we eerder bespraken, zijn er in diverse steden ook lokale dialoogprojecten. Het doel van deze kleinschalige dialoogprojecten is een eerste contact te leggen tussen mensen en groepen,

om elkaar beter te leren kennen en meer begrip voor elkaar te laten ontstaan.

Zo ondersteunt de gemeente Leiden het COC-project 'Spreek en Doorbreek', waarin diverse partners en inwoners van Leiden en de regio Zuid-Holland-Noord spreken over de omgang met elkaars overeenkomsten en verschillen. Dan gaat het om zaken als religie, levensbeschouwing en 'ongeloof', om normen en waarden en om seksuele gerichtheid (zie www.cocleiden.nl).

In Rotterdam stelt een Dialoogproject binnen het jongerenwerk onderwerpen als multiculturaliteit, religie en homoseksualiteit aan de orde. Doel is zowel de kennis over homoseksualiteit bij jongerenwerkers te vergroten, als deze professionals in contact te brengen met de homobeweging, zodat er dialoog kan ontstaan. Dat blijkt positief te zijn voor het kennisniveau en voor de attitude. Bovendien levert de dialoog ideeën op over manieren waarop jongerenwerkers het thema concreet kunnen aanpakken (zie www.rotterdamverkeert.nl).

Lokale miniprojecten

Lokale miniprojecten zijn in het algemeen gericht op het bevorderen van deskundigheid, samenwerking en het vergroten van tolerantie. In Den Haag is als onderdeel van een groter project gewerkt aan de opbouw van kleine informele netwerken van vertrouwens- en contactpersonen in de wijken. Zo worden kleine woonkamerprojecten georganiseerd: gespreksgroepen van mensen die in een wijk verschillende soorten ondersteuning

kunnen bieden. Het gaat dan om eenvoudige gesprekken, bemiddelen, doorverwijzen et cetera. Voorafgaand aan de opbouw van deze netwerken is zijn er Dialoogprojecten in de wijk georganiseerd, waarin homoseksualiteit een centraal onderdeel was.

3. Opvang van mensen met holebi- en transgender gevoelens

Voor opvang van van mensen met homoseksuele, biseksuele, lesbische of transgender gevoelens lijken twee strategieën mogelijk: één gericht op directe specifieke hulpverlening en methodiekontwikkeling voor allochtone homoseksuelen, en één op overdracht naar de reguliere hulpverlening. Een combinatie van beide, met aandacht voor participatie van de betrokken zelf, is het meest effectief gebleken.

De gemeente zal moeten aangeven hoe zij dit beleid evenwichtig wil aanpakken. Er zijn drie elementen die in een goede strategie aan de orde komen:

- Hoe ondersteunt de gemeente allochtone (zelf)organisaties van holebi's?
- Hoe draagt de gemeente bij aan specifieke opvang en hulpverlening?
- Welke rol neemt de gemeente in bij het toegankelijker maken van het reguliere aanbod?

Hieronder beschrijven we enkele mogelijke interventies van de gemeente.

Inventarisatieonderzoek

De gemeente kan een inventarisatieonderzoek doen naar de doelgroep en haar problematiek onder hulpverleners, welzijnswerkers en allochtone holebi's zelf. Een dergelijk onderzoek heeft een direct nut omdat de sociale kaart daarmee ingevuld wordt. Het onderzoek zou moeten leiden tot aanbevelingen voor interventies en strategieën die op maat van de gemeente en lokale welzijns- en gezondheidsorganisaties kunnen worden uitgevoerd. Met een gedegen opzet kan de gemeente lopende het onderzoek al werken aan het creëren van bewustzijn van knelpunten, en aan lokale betrokkenheid bij het opzetten van interventies.

Ondersteuning van zelforganisaties

De gemeente heeft de mogelijkheid allochtone holebi-zelforganisaties te ondersteunen. Vaak komen dergelijke organisaties voort uit de lokale afdeling van het COC. Een 'waarderingssubsidie' kan helpen een dergelijk initiatief te stimuleren. Het is niet aan te bevelen in dit stadium projectsubsidies met al te strakke verantwoordingsregels te verstrekken. Startende zelfhulpgroepen zijn vaak nog niet in staat zulke projecten planmatig uit te voeren en te verantwoorden.

De gemeente kan zelfstandige allochtone holebi-zelforganisaties ondersteunen door hen in contact te brengen met een migrantensteunpunt, waar de organisatie zich organisatorisch en financieel/boekhoudkundig kan laten ondersteunen.

Een andere mogelijkheid is om het lokale COC of andere holebi-organisatie te ondersteunen bij interne interculturaliseringstrajecten. Daarmee kan de gemeente de toegankelijkheid van en de samenwerking binnen deze organisaties verbeteren. Belangrijk is dan wel om eisen te stellen aan de resultaten, bijvoorbeeld meer allochtone medewerkers in dienst, imagoverbetering op het gebied van etnische diversiteit en meer activiteiten gericht op allochtonen.

Overdracht aan de reguliere zorg

De gemeente kan bevorderen dat de lokale zorg toegankelijker wordt voor mensen met homoseksuele, biseksuele, lesbische of transgender gevoelens in het algemeen, en voor allochtone holebi's in het bijzonder. Dit vereist een langdurige en continue aandacht van de lokale hulpverleningsinstellingen op uitvoerend niveau (sociale kaart, netwerken, deskundigheidsbevordering), en op leidinggevend niveau (agenderen, stimuleren, integreren binnen de organisatie). Een beproefd model is de aanstelling van een regionale aandachtsfuncti-onaris die dit proces een aantal jaren achtereen kan trekken en bewaken. Enkele gemeenten hebben zelfs een homospecifieke instelling gecreëerd die deels zelf zorg verleent en deels haar ervaringen overdraagt aan reguliere instellingen.

Gemeenten hebben ten slotte ook de mogelijkheid om aan te sluiten bij bredere diversiteitstrajecten, bijvoorbeeld rond ontkokering van de zorg, diversiteitsbeleid, het tegengaan van geweld, eerwraak of suïcide. Essentieel daarbij is wel steeds het homospecifieke element van de activiteiten te bewaken.

Colofon

Uitgave MOVISIE

Tweede druk december 2009

Auteur: Charlot Pierik

Eindredactie: Marc van Bijsterveldt

Fotografie: Karel Polt www.karelpolt.com,

Jan Carel Warffemius, Bettina Neumann,

Kees Wagenaars, www.flickr.com; Summely

Noon, Julie 70, Meanest Indian

Vormgeving: Case, Kees Wagenaars, Breda

Druk: Em. de Jong b.v.

U kunt de factsheets ook terugvinden op

www.movisie.nl/homo-emancipatie

Meer exemplaren zijn te bestellen via

kennislijn@movisie.nl.

Deze uitgave werd mogelijk gemaakt door

een bijdrage van het ministerie van VWS.

Meer informatie

Op de website van MOVISIE vindt u meer informatie over homo-emancipatie.

Kijk op www.movisie.nl/homo-emancipatie.

